

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XXXVIII. De Jure Patronatus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

clausuram in posterum omnes adstringit. Trident. verò d. Sess. 25. de Regul. c. 1. tantum velle ut clausura, ubi violata fuerit, diligenter restitueretur, ubi in violata, conservetur, ut possit videri, ubi Regula non habet clausuram, non posse ad eam cogi Moniales. Verum Constitutio Pii Quinti, incip. Circa Pastoralis, & Gregorii XIII. incip. Deo sacris, omnino mandant clausuram, etiamsi Regula eam non præcipiat: quæ duæ Constitutiones ligant, ubi usu sunt receptæ & optimum foret eas reipi, ut evitentur pericula. Vide Franc. Zypæum, in *Analyfi Juris Pont. novi de Regularib. n. 41.*

Ut autem monastica disciplina melius conservetur, instituenda tertio quoque anno Consilia Provincialia, quibus collapsa reformantur, peccata corrigantur, c. 7. & 8. h. t. ubi edocetur, quo modo, ubi, quanto tempore Consilia sunt celebranda.

11 Sæculares ad præbendas in Monasteriis non sunt admittendi, ne per eos contingat destrui Regulam, c. ult. in fine h. t.

TITULUS XXXVI.

De Religiosis Domibus.

SUMMARIUM.

- 1. Religiosa Domus qua dicantur.
- 2. Earum visitatio & reformatio spectat ad Episcopum.
- 3. Religio nova nisi auctoritate Pont. induci non potest.

Religiosa Domus nomine veniunt quælibet loca pia & Monasteria c. fin. h. t. quæ singula jubentur habere suum Superiorem. Unus pluribus præsidere, aut in pluribus Monachum agere prohibetur. Propriè Religiosa Domus dicitur Xenodochia, Nosocomia, & similia. Quæ ordinanda, visitanda, reformanda ex Regularibus, non etiam ex Sæcularibus, nisi in illorum def. c. 7. h. t. idque per Episcopum loci (nisi sint exempti:) quibus ab eodem & administrator præficiendus, qui fructus in usus destinatos convertat; aut, si convertere nequeat, in alios vicinos convertet, reddetque rationem suæ administrationis Ordinario. Trid. d. loco c.

8. Ad quarum rationum redditionem Ordinario faciendam non videntur teneri Monasteriorum Prælati, cum de iis non loquatur dictum Concilium.

Religionem novam nemo nisi auctoritate Pontificis inducit, ne ex Religionum diversitate oriatur confusio, c. fin. h. t. Clem. 2. eod. Ad eod. si contingat aliquos Religionem non approbatam profiteri, eidem non obligentur, c. 1. eod. in 6.

TITULUS XXXVII.

De Capellis Monachorum.

SUMMARIUM.

- 1. Capelle quid, & unde dicta.
- 2. Capellis qui præficiendi.

Capellas Monachorum aliqui dictas putant, quod populum capiant, quasi capientes *καπν*, id est populum, composito ex Græco & Latino nomine. Verus derivatur ista dictio à *Cappæ*, quæ tegumen significat, quod veluti tentorium factum secum vehere soliti Francorum Reges, quando erant in expeditione.

Harum nomine venit etiam Parochia & Prioratus, c. 1. & 3. h. t. quibus, qui subsunt Monasteriis, præficiendi potius sæculares, quam Monachi, cum difficile sit sæcularibus deserviendo in monastica Regula persistere, can. Nemo xvi. q. 1. Monachi, si iis fuerint præfecti, revocandi sunt, aut socius iis adjungendus, si aliud non habeat privilegium Apostolicum faciens mentionem Concilii Lateranensis.

TITULUS XXXVIII.

De Jure Patronatus.

SUMMARIUM.

- 1. Jus patronatus aliud civile, aliud Ecclesiasticum.
- 2. Jus patronatus quid?

5. Iuris illius capaces Clerici & laici, unde aliud Ecclesiasticum, aliud Laicum.
6. Reparatione an & quatenus adquiratur.
7. II. Per concessionem S. Pontificis.
8. An & prescriptione?
9. An contra laicum patronum? & per laicum quanto tempore praescribatur.
10. Transitus ius patronatus per successionem.
11. Patronus diversis in stirpes an in capita succedatur.
12. In fideicommissarium universalem an transeat?
13. In hereditatis divisione an uni adjudicari possit.
14. II. Transitus ius hoc per concessionem alterius.
15. Ad translationem in privatam an opus consensu Episcopi?
16. Consensum ioseba intervenire sufficit.
17. Translatio iuris huius etiam in laicum fieri potest, ex consensu Episcopi.
18. Patre donatore decedente ante consensum, donatio est nulla.
19. Consensus tacitus an sufficiat.
20. III. Transitus & hoc ius per venditionem universitatis.
21. An vendita universitate cum iure patronatus?
22. An vendita universitate & iure patronatus?
23. Vendita universitate an transeat ad emptorem?
24. Transitus item cum re permutata, cui adhaeret.
25. Permutari per se qualiter possit.
26. Patroni bonis publicatis an transeat ad fiscum?
27. Effectus huius iuris consistit i. in honore processionis, an & ne sine venia in ius vocetur?
28. II. In subventionem patrono inopi debita.
29. III. In defensione Ecclesiae, qua patrono incumbit.
30. IV. In praesentatione.
31. An praesentandus sit dignior?
32. An, digniore omisso, recte praesentetur dignus?
33. Patronus non praesentat seipsum.
34. An ab eo recte praesentetur, cui cessit ius praesentandi?
35. Praesentationi ab aliis de se facta in dubium sentire potest.
36. Praesentandi ius competit marito, ratiocinans.
37. An & concurrente uxore in praesentando?
38. Creditor iure pignoris non praesentat.
39. An neque conductor?
40. Tutor an praesentare possit?
41. An sequester?
42. Bone fidei possessor recte praesentat.
43. An & lite ei mota tempore praesentationis?
44. Praesentationis effectus est institutio.
45. Praesentatio intra quod tempus facienda.
46. Patrono laico concurrenti cum Clerico petunt sex menses.
47. An laico eo casu liceat variare?
48. An laico plures variare licet?
49. Et an si, uno praesentato, iuraverit, se non praesentaturum?
50. Institutio praesentati a laico intra tempus facta est valida.
51. Ius hoc a laico translatum in Ecclesiam Ecclesiasticum.
52. Ut & contra, ab Ecclesia translatum in laicum.
53. Praesentatio non recte fit Episcopo extralimitum.
54. Pluribus ius praesentandi habentibus, ius alteri succedat, an ei sit duplex vocatus?
55. An omnes simus comparere & praesentationem?
56. Tempore praesentandi lapsa, fit devolutio iuris ad Ordinarium.
57. Tempus illud an currat ignoranti?
58. An currat excommunicatio?
59. Praesentatum ab excommunicato an Episcopus recte instituat?
60. Praesentationem excommunicati an Episcopus acceptare teneatur?
61. Iuri praesentandi derogat S. Pont.
62. Idque cum clausula derogatoria quoad patronatus laici.
63. Nec generalis clausula sufficit.
64. Sufficit haec in patronatu Ecclesiastico.
65. Quid si simul pertineat ad laicum & Clericum?
66. Derogatio expressa quando & cui non derogat?
67. Legatus a Latere potest praesentare patronum Clerico, non etiam Episcopo.

68. Jus patronatus quibus modis extinguatur.

69. Abrenunciata heresi an maneat saluum hoc jus?

70. Excommunicatio an privet hoc jus?

1. Jus patronatus aliud est circa libertos, ratione manumissionis competentis, de quo l. 39 D. de 6. Cod. diciturque civile: aliud circa Ecclesiam aut Ecclesiasticum beneficium, spectans ad beneficiorum collationem non liberam, cum fiat ad presentationem alterius, de quo hoc Tit. agitur, & dicitur Ecclesiasticum, quia adnexum spiritali, c. de jure 16. h. 1. quale habetur spirituale, l. que religio D. de rei vindic. ex regula, quod accessionum sequatur principale.

2. Est autem potestas presentandi ad beneficium vacans. Dicitur presentandi, vel proprie & formaliter, quando presentatur influendus, vel virtualiter, secundum c. nobis 25. hoc tit. ubi ex adfensu patroni facta electio tenet. Non recte objeceris, quod & alia contineat definitum, non comprehensa sub definitione, uti jus honorificum, quo patrono convenientia praestanda obsequia; locus honorificus in Ecclesia, d. c. 25 in fine; jus utile, quo patrono presb. inopia subveniendum ab Ecclesia, d. c. 25. & can. Quicumque XVI. qu. 7. onerosum, quia patroni est, Ecclesiam, ne ejus bona dilapidentur, defendere modo praescripto can. Filiis XVI. qu. 7. unde & vocatur jus Advocationis, c. 6. h. 1. & ipse patronus Ecclesiae Advocatus: non recte, inquam, haec objeceris, quod jus presentandi sit primum, caetera autem minus principalia, & ex illo resultantia; ut sufficiat id, quod est principale, definitione contineri. Dicitur vacans; quia alias esset irrita presentatio, c. Illud h. 1. uti & est irrita institutio, secundum dicta supra, hoc eod. lib. tit. 8.

3. Capaces hujus juris sunt non tantum Clerici, sed & laici. Nam fundatoribus id jus Ecclesia permittit, ut allicerentur fideles ad opera pietatis, ex gratia quadam, unde & interdum jus istud vocatur Gratia, quae ratio etiam in laicis obtinet. Hinc aliud faciunt Clericorum, quod & Ecclesiasticum dicitur, competens alicui ratione dignitatis aut Ecclesiae, cui praestit, ex ejus bonis fundata, dotata aliqua Ecclesia, aut beneficium erectum: aliud laicum, quod laicum sive laicale vocant, compe-

tens ratione fundationis Ecclesiae ex bonis patrimonialibus. Non recte idem laicum dixeris, quod a laico possideatur, Ecclesiasticum vero, quia possessor ejus sit Clericus; nam & laic. potest possidere laicum jus, occasione bonorum patrimonialium, ut recte tradit Covarr. Praef. Quast. c. 36 num. 2. in fine. Possit & aliud dici Personale, quod personae non petit, aliud Reale, quod rei adheret.

Adquiritur fundatione, dotatione Ecclesiae, 4 aut Ecclesiastici beneficii, can. nemo 9. dist. 1. de consecr. & passim h. 1. quatenus tamen jus istud sibi servavit fundans, dotans ex consensu Episcopi, nam alias censebitur Ecclesiam potius liberè fundasse, construxisse, dotasse. Covarr. ad c. Profess. p. 2. §. 10. n. 3. in fine.

Ubi quaeritur, an ista debeant concurrere? 5 R. Non videri, sed singula sufficere ad adquirendum hoc jus, per d. c. 25. in quo tantum sit mentio constructionis: d. can. Quicumque; qui mentio tantum ejus, quod collatum: item d. can. Filiis, in quo sit mentio alternativè ejus, qui fundavit, aut dotavit; ut alterum sufficiat, ex natura orationis alternativae. Et vult id ipsum ratio, cum jus istud permittatur ob gratiam beneficii Ecclesiae praestiti, quod non tantum sit conjunctum, sed & distinctum, fundando, aut extruendo tantum, aut etiam dotando tantum, Rochus de Curte hoc tit. V. Dotavit qu. 11. Azor. Instit. Moral. p. 2. c. 19. qu. 6.

Q. II. An & adquiratur reparando Ecclesiam? Possit videri non adquiri, invito patrono, cui suum non est eripiendum, lib. id quod nostrum D. de R. I. Facit, quod ut invito fructuario non potest dominus rem facere meliorem, l. fin. in fine D. de usu & habit. ita nec debeat posse reaedificari Ecclesia, patrono invito, cum ejus detrimento. Dicendum tamen, reparanti collapsam Ecclesiam quaeri jus patronatus, quatenus illud sibi servavit, ex consensu Episcopi: idque sine injuria pristini patroni, cui nullum amplius jus erat in rem non existentem. Et hoc, quatenus illi tantum erat jus ex constructione; nam si praeterea & dotaverit, quia causa manet, recte dicitur, simul cum reparante, cum patronum manere, si ex consensu Episcopi id jus sibi servaverit.

Necque

Neque enim repugnat, plures esse unius Ecclesie aut beneficii patronos, ut cum plures construunt aut dotant: & hoc sine injuria pristini patroni, cui prestat habere jus per accessionem alterius deminutum ratione reparationis, quam iutile habere, propter destructam Ecclesiam: Dixi, collapsam; nam si tantum pro parte sit reparata, verius est, pristinum patronum manere, cum non possit videri eius jus extinctum circa rem, quæ non erat omnino extincta, utpote pro parte extras, quæ pro parte reparata videtur eadem permanere cum priori, l. *Quires §. agram D. de solut.* Non obstat primum argumentum, quia non eripitur alicui suum, cum nullum illi possit dici esse jus circa rem alienam, qualis est destructa reparata. Non obstat secundum, quia cessat usufructus, te perēpta, & jus circa rem destructam: ut reparando nulla fiat injuria priori patrono, qui amplius patronus non est. Facit pro ea parte *Nov. ut nullus fabricet oratoria 67. §. 1.* ubi reparanti jus istud conceditur. Et hoc, uti dixi, si cum consensu Episcopi idem jus sibi exceperit, qui tam in reparando desideratur, quam in extruendo & dotando de novo. *Hollien. hic in Summa, Paul. de Citadinis hoc tit. p. 3. caus. 1. num. 42. Et caus. 4.*

Secundò, adquiretur per concessionem Pontificum, qui Ecclesiis liberis adoptarunt patronos potentiores, quorum prædiis ab insultantium injuriis redderentur tutiores. Hoc modo sæculares principes nominandi ad cathedras & dignitates jus consecuti videntur, quod primò ad Clerum & populum videtur pertinuisse, aut potius ad solum Clerum, secundum dicta supra *De elect.* Non tamen ideo dicendi principes non dotasse aut fundasse Ecclesias, cum historice multorum Principum miras in Ecclesias & pia loca liberalitates referant. *Covarr. d. c. 10. n. 5.* Quod spectat, quod *Trid. Sess. 28. c. 9. de reform.* in patronatu adrogato per communitates requirat maiores probationes, quòd iis plerumque ex usurpatione id jus quaesitum videtur, non ita in Principibus & sublimibus personis.

8 Quæstio autem est, an & præscriptione adquiratur? R. Non videri, nisi ea, quæ temporis est immemoralis, si de fundatione aut dotatioque non pateat ex authentico documento.

Nisi tales personæ: jus hoc sibi adrogent, quibus potius quadam usurpatione id quaeritur præsumitur, quibus *Trid. d. c. 9.* non alias suffragari tempus immemorabile, quæ præsentationes quinquaginta annis costanter probeantur. Et hoc, ne facile Ecclesiis libere beneficia impudenter in servitutum redigantur. *Qua de causa Triden. Sess. 14. c. 12. de reform.* nulli id jus in posterum competere vult, quod ex fundatione aut dotatione, nulla exceptio nitate. *Vide Azor. d. c. 19. qu. 11.*

Et hæc ita, quatenus non constet, Ecclesiam ante fuisse liberam: nam si patet, liberam fuisse, nec ab iis, qui jus patronatus adrogant, fundatam, aut dotatam, præscriptionem non currere talibus, communis opinio, ut videre est apud *Covarr. d. c. 10. num. 2.*

Quæritur verò, An contra laicum patronum præscribitur? Resp. Facilius isto in casu præscriptionem procedere, propterea quod agatur detrimentum Ecclesie, cui, cum liber non sit, non infertur tantum gravamen, quantum mutando.

Ubi disputatur de tempore. Aliqui volunt ex eo, quòd tale jus cadat in laicum, propter laicum præscribi spatium decem annorum inter præsentem, viginti inter absentem, annos quadraginta requirunt, cum tamen alii 40. quidem annos requirunt, quæ causa Ecclesie, titulum tamen non requirit, quòd non tam contra Ecclesiam, quam contra privatam præscribitur. *Covarr. d. c. 10. numer. 8.* Quæ ratio videtur facere per opinionem; uti & quòd parum interfit, si habeat huic vel illi patronum, sed tamen privari agatur causa, ut à tempore, quæ tunc privata præscribitur communitati, non sit recedendum sine rextu, qui hoc calidè datur. *Vid. Paul. de Citadinis in h. Trid. p. art. 3. qu. 17. Rochus de Curte V. h. j. d. c. 36. num. 80. Molina De Just. & Jur. Trid. disp. 70.*

Constitutum jus patronatus transferri potest per patronum in alios, non tamen in alios legitimis. Primus est successio, in qua non tantum transit in consanguineos verum & extraneos hæredes; nec tantum in parte hæreditaria; sed ad singulos in familia.

c. 1. h. t. cum jus istud sit indivisibile, non posita differentia in sexu, loquitur enim *d. c. 1. indivisibile*.

I Ubi quaesitum, An succedentes diversis patronis in stirpes veniant, an in capita? R. Tantum in stirpes eos venire, & cuiusque patroni liberos vel heredes in eius jus succedere, simulque unam vocem habere, *Clem. 2. h. t. Cui non obstat c. 3. eod.* quia non accipiendum, quasi vellet & penes singulos haereditas cuiusque patroni jus in solidum esse, & vocem separatim, sed loquitur simpliciter, de patronis pluribus concurrentibus ad praesentationem, & eorum haereditibus, repraesentantibus quidem patronos, non tamen in capita, sed in stirpes, qui praesentando non conveniunt. Posset & *d. c. 3.* accipi de haereditibus unius patroni, quibus singulis sua est vox.

Non est itaque dubium transire hoc jus ad quemcumque haereditem, cum bonorum universitate, *c. 7. h. t.* cui adhereret tamquam accessorium. Idem est in bonorum possessore, ex eadem ratione.

II Quaestio est, An transeat in fideicommissarium universale? Resp. Communem sententiam esse, non transire, *1. arg. l. quia perinde 42. D. ad S. C. Trebell.* ubi jus sepulchri penes haereditem manet, nec transit ad fideicommissarium, etiam in casu, quo ab indigno aufertur haereditas, *l. si quis 33. D. de relig. & sumptib. fun.* Secundum *arg. l. si patroni 55. D. ad S. C. Trebell.* ubi, relictiva haereditate, non transit jus patronatus, sed apud liberos manet. Quorum locorum argumento idem plerique tradunt in patronatu Ecclesiae, ex eo, quod ut ista iura sub restitutione non comprehenduntur, cum non veniant iure haereditario, ita nec hoc jus patronatus. Praeterea quod ad fideicommissarium non transeat alia iura, quam quae continent eodem modo pecuniarium. Quae opinio ut sit communis, uti videre est apud Rochum de Curte, *V. ipso vel is num. 20. Gomez. 1. Var. Resol. e. 5. num. 29. & allegatos à Molina De iure primog. lib. 1. c. 23. n. 5.* contraria tamen non immerito alicui probari posset, quod non sit paritas inter hoc jus & iura superius allegata, cum iura sepulchrorum tantum sequantur haereditem, patronatus civilis tantum haereditem suam, ut patet. *Instit. & D. de assignat. libere.* nec eripiat libere, patre damnato etiam perduellionis, *l. 4.*

D. de iure patron. cum jus patronatus, de quo hic, etiam competat non haerediti, sequatur universalitatem bonorum, & cum ea transeat ad emptorem, aut alium, etiam fiscum, ut mox dicitur, etiam titulo singulari, ut donati, legati, ex consensu Episcopi. Ut non obstat, quod non capiatur haereditario iure, cum ex natura sui sequatur eum, ad quem universa bona transeunt, non tamquam quid haereditarium, sed tamquam res transiens cum rerum universalitate, in qua consistit. Nihil etiam facit, quod dicatur non continere commodum pecuniarium, cum sit utile patrono, qui inopia pressus alendus est ab Ecclesia, uti dictum, & possit in dotem dare marito, penes quem est praesentatio, quae est loco fructuum. Vid. Molina *d. loco, & Molin. ad Consuet. Paris. §. 37. hodie 55. Gl. 10. in princ.*

Item quaeritur, An possit per iudicem uni adjudicari in divisione haereditatis? R. Id videtur posse; Primo, per *c. excommunicatione 14. h. t.* ubi potest transferri in alterum patronum. II. Quod sit utilis Ecclesiae habere unum patronum, quam plures. III. Quod non repugnet naturae rei, cum transeat id jus in alium cum universalitate. Contra tamen verius est, cum Abbate in *c. 9. h. t.* ex eo, quod aut fiat aequalis divisio rerum, nec erit ratio, quare uni potius adjudicetur, quam alteri; aut inaequalis, & tunc in compensationem alicujus adjudicare uni jus istud, saperet simoniam. Quod spectat *c. 1. h. t.* quo prohibetur divisio Ecclesiae inter haereditas. Non obstat argumentum sumptum ex *d. c. 14.* quia in illo agitur de alterius compatroni libera cessione alteri sine pretio facta. Non obstat secundum, quia nihil ea res spectat ad iudicem, cum plures patronos iura patiantur. Non etiam tertium, cum uti ad omnes transit universalitas, ita & jus istud. Abbatem sequitur Rochus *hic V. ipso vel is n. 26.* Videtur eodem facere, quod habet *d. c. 9.* Ecclesiarum ordinationes non esse mutandas, nec ab Advocatis vicissitudines esse praesumendas, ut scilicet unus uno anno sit Advocatus Ecclesiae, alter altero, secundum Innoc. *ibid.* quod id fieri non debeat sine consensu Episcopi, sine quo nec dividi potest istud jus. Quia autem convenient patroni, ut vicissim praesentent, nihil involvit

T t contra

contra Canones mali. Alii putant d. c. 9. prohiberi; ne, mutato patrono, mutetur & Sacerdos Ecclesie prepositus. Cujus ratio est, quod Sacerdotis prepositi jus circa Ecclesiam non tam pendeat a patrono, quam ab instituyente, ut ideo jus quæsitum mutari nequeat, aut ei eripi.

14 Secundo modo transit per liberalem alterius Concessionem. Cuiuslibet enim est permissum jus suum in alium transfere, c. cura 11. h. t. nullo consensu Episcopi requisito, si conferatur Ecclesie aut loco religioso, uti expressum e. t. eod. in 6. Ut non sit curanda Glos que contrarium vult, in e. illud 8. h. t. Nec obstat d. c. 11. quo posset videri hoc ipsum prohibitum, nam loquitur tantum de transferentibus ea, quæ ad se non pertinet, ut sunt Ecclesie ipsa & beneficia proprietate tenus, non etiam de re jure patronatus, quod pertinet ad patronos, qui & ideo illud transferunt: cui interpretationi favet Innoc. d. c. 11. in pr

15 Ubi quaeritur, An in alios privatos transferendo sit opus consensu Episcopi? Resp. Posse videri, opus non esse, ex eo, quod nullus locus id exprimat. Nam jura ad hoc communiter allegata c. 5. 10. 11. c. 6. Nullus 17. h. t. can. Nemini xv. q. 7. & similia, tantum volunt Ecclesias & beneficia nec privatis Clericis nec locis religiosis rectè dari, sine ad sensu Episcopi, de jure autem patronatus non loquuntur. Quod patet ex eo, quod ista loca tantum se fundent in eo, quod non possit quis alud transfere, quam habet. Habet autem patronus jus patronatus, uti paulo ante dictum ex Innoc. in d. c. 11. in fine; ut validè illud transferat. Contra tamen habet communis opinio, scilicet non aliàs valere translationem in privatum factam, nisi ex ad sensu Episcopi, per d. c. 8. h. t. & d. c. 1. eod. in 6. in quibus tamquam singulare quid disponitur, in translatione hujus juris in locum religiosum non requiri consensum Episcopi. Cujus ratio esse potest, quod revertatur ad naturam suam: ut in aliis requiratur Episcopi ad sensus. Ratio est, ut inspicatur an expediat Ecclesie mutare patronum. Ita autem tenet translatio ista, si liberalis sit; alias saperet simoniam.

16 Q. II. An sufficiat consensus postea accedente? R. Videri non sufficere, ex eo, quod ad eam

rem auctoritas requiratur Episcopi, d. c. 9. Suggestum 20. h. t. cujus ea est eod. in 6. ut patet dat. 5. tunc in st. de au. 7. tunc. Sed dicitur de libere, etiam si postea interveniat, valere translationem ante factam, per d. c. 11. & c. 20. in 20. bus licet fiat mentio auctoritatis, tamen accipitur ibi pro consensu, ut patet etiam Consensus autem postea accedens facit actum prævium ratum esse, Roch. hic, v. dicitur in pr. Pro qua parte videntur facere, que transbas conf. 39. n. 2. consensum scil. requisitum am postea intervenientem facere actum prævium convalescere. Deinde ratio, que transpatetur in ista translatione consensus Episcopi, ut videat, an expediat Ecclesie mutatio: nisi quam si judicaverit expedire ex politia, si mutatio non foret valida, inducta in rem Ecclesie redundarent in ejus odium & detrimentum, ut tradit Abbas d. 1. Ex hoc translatio fiat in Clericum.

Quid si in laicum? R. Negare Abbates d. n. 3. & 4. consensum sequentem sub hoc argumento, quod laicus non sit capax spiritualis, nec illam possit possidere. Quæ hæc in materia est infirma, cum laicus specialiter gratia hujus juris sit capax, ut videtur posse illud in alium laicum transferri ex consensu Episcopi postea subsequente. Nec aliud argumentum Abbatis, quod scilicet causa fiat habiles laici, ut excutitur ad cedendas & dotandas Ecclesias, que non habent locum in cessionario, quia ex ista ratione queretur, non posse etiam transfere consensu Episcopi in alium. Facit eodem, quod dicitur præ n. 9. posse quoque laicum contra ius patronum præscribere jus istud, ut etiam beat posse adquiri cessione possessoris, ex consensu Episcopi. Nec obijci potest, quod tenet meminere translationis in Clericum, etiam si tantum species facti proponatur, ut translatio in laicum non sit dicenda remota. Roch. d. loco n. 18.

Quid si patet jus istud alteri dedit, & ante consensus Episcopi decellerit, an recedat filius donationi stare? R. Pro filio facere, nisi ante consensus Episcopi ista donatio sit in laicis, c. d. c. suggestum 20. h. t. ut nequeat translatio filio præjudicatum. Quod facit, quod consensus subsequens faciat actum esse

dum, debeat & tunc concurrere consensus patroni, qui hic deficit, filio jam patrono potius contradicente, patris autem consensus nullus sit, atque ita nihil operetur in præjudicium filii. Abb. multis quæst. 5. num. 3. & 5. Roch. d. num. 18.

19 Q. V. An consensus sufficiat tacitus? Resp. Negate id Abbate d. c. 11. num. 4. eo quod in actu odioso non præsumatur consensus ex taciturnitate. Contrarium tamen dici posse, ex eo, quod actus iste non tam sit odiosus, quam favorabilis, cum jus istud concedatur ad excitandos fideles ad opera pia, ut secundum tradita ad Reg. *Qui tacet de R. L. in 6* scientia ejus, qui contradicere potest & non contradicit, inducat consensus. Roch. d. loco num. 20. & faciunt allata in simili à Barbosa, ad l. *Qua doctis* 34. n. 14. & seq. D. *solutio matrim.*

20 Tertiò, transit per venditionem universitatis, vel rei, unde dicitur, c. *cum saculum* 13. h. t. tamquam a cessorium, nisi exceptum fuerit, c. *ex litteris* 15. h. t. Ubi cavendum, ne res carius æstimetur propter istud jus adnexum, quia non vacaret vitio, & pravitate simoniaca. Quæ ratio facit, per se non vendi hoc jus, & contractum nullum declarari, c. *de jure* 16. h. t. atque eminentem jure isto privari, c. 6. h. t. excommunicationisquæ & interdicti pœnis subijci, Trid. *sess.* 15. c. 9. *de reform.* Vid. Suarez 4. de *Simonia* c. 28.

21 Ubi quæsitum, An valeat venditio, hac formâ: *Vendo tibi universitatem, cum jure patronatus?* Resp. Rationem dubitandi esse, quod videatur ejusmodi formâ per se vendi jus istud: propter expressionem, non etiam accessorie venire, ut possit videri subesse vitium, secundum d. c. 16. Dicendum tamen, non esse vitiosum talem contractum, & jus istud non tam principaliter transire, quam accessorie, quod dicitur, *Cum*, denotet accessionem, secundum tradita *Instit. de legat. §. Si quis ancillas.* Ut procedat regula, quod expressio ejus, quod tacite in est, non vitiat, l. 3. D. *de leg.* §. 1. Nav. *Conf.* 3. h. t.

Major est quæstio, An hac formâ: *Vendo universitatem & jus patronatus?* R. Prima facie videri non carere vitio, ratione dictionis. Et, quæ copulativa facit utrumque principaliter venire; ut eo casu videatur etiam vendi jus istud. Dicendum tamen, si bona sit

intentio, & pretium non excedat valorem rei, non habendum esse vitiosum istum contractum, etiam in foro exteriori; cum non referat, quibus verbis contractus sit conceptus, possitque expressio ista habere sensum, qui culpam excuset, quod scilicet eo sine sit facta, ut non putetur jus istud reservatum, ac separatum à re. Nam alias non transiret, secundum d. c. 7. h. t. in verbis, *In firmam concessa, non excepto jure patronatus.* Qui sensus, cum delictum excludat, potius accipiendus, quam contrarius, qui delictum ponit, secundum Navar. *Conf.* 6. n. 7. & 8. *de haret.* Neque enim potest dici transire cum re, cujus non est accessorium, imò per se subsistens, quale vocant personale, personæ primario competens, et si rem nullam habeat. Vide Decium ad c. *quando* n. 6. *de judic.* Garf. *de benef.* p. 5. c. 9. n. 11. & seq. & n. 33.

23 Ubi alia quæstio, An saltem vendita universitate, transeat tale jus ademptorem? R. Ita communitè velle Canonistas, citatus à Covarr. 2. *Var. Resol.* c. 18. n. 7. *vers.* Quarto, ex eo quod passim dicatur transire cum universitate vendita. Pro quibus facit argum. quod istud jus in heredem transeat, ut etiam videatur transire in emptorem universitatis. Contrarium tamen probabilius, quod, cum non cohæreat rei vendita, non possit ista venditione videri comprehensum, cum rerum eadem contentarum non sit accessorium, ut earum venditio & translatio minime adficiat hoc jus, utpote omnino separatum ab his. Nam si transferretur, esset, quia reputaretur una vendita, non tamquam pars universitatis, sed per se, quod non esset extra simoniæ vitium. Covarr. d. loco *vers.* Quarto Stuar. d. c. 28. n. 19. & 20. Non obstat, quod totaliter se habens transeat nihilominus ad heredem; nam hoc ideo, quia ille representat personam defuncti, succeditque in omne ejus jus, non etiam emptor. Quod facit, quod hæres succedat in jura sepulchrorum, non etiam emptor, ut ab uno ad alium non fiat extensio, aurilatio.

24 Quod de emptione dicitur, idem & de permutatione dicendum, ut scilicet cum re, cui adnexum, permutata transeat, modo tamen plures res non fiat, ratione adnexi juris, quia, secundum dicta, subesse simoniæ vitium.

Dubitatur, An & per se permuetur? Resp. Cum alio simili jure permuetur, sine vitio, quod sit quasi spiritualium inter se. Ubi tamen opus erit consensu Episcopi, qui ut in donando, ita & in permutando est adhibendus; ex eadem ratione, scilicet, ut inspiciat, an mutatio patroni sit cessura commodo Ecclesiae. Hoc magis, quod mutatio spiritualium inter se requirat Superioris auctoritatem.

26 De eo quoque dubium esse posset, an publicatis patroni bonis, una transeat ad fiscum? R. Praesupponendo, quod ante dictum, jus istud etiam in extraneum heredem transire, & sequi rem, cui adhaeret, facilem esse resolutionem, publicatis scilicet bonis, publicari, & fiscum sequi, etiam laicum. Nihil faciente, quod sit spirituale, cum ejus ex speciali gratia capax sit laicus, & ad emptorem laicum, heredemque extraneum transeat, cujus loco est fiscus, *l. si totam 83. D. de acq. hered. ubi fiscus, qui successit heredi cedit pars vacans, jure ad crescendi, quod apud eum sit portio altera, quae non est nisi apud heredem, vel eum, qui est loco heredem. Abbas in c. Laici 10. n. 3. Et c. nobis 25. h. 1. Et hoc ita, si res vel universitas, cui adhaeret, sit publicata, nam aliàs si publicata fuerint bona mobilia & immobilia, jura & actiones non venient, cum tertiam speciem constituent, ut patet ex l. à divo Pio 15. §. 1. D. de re judic. ut nec veniret hoc jus, nisi non cohærens. Præterea ita publicata bona hoc jus sequitur, si non sit expressum, ut agnati in id succedant, aut in familia maneat, tunc enim ut ad heredem extraneum non transit, ita nec ad fiscum, nisi forte pro vita delinquentis patroni, *arg. l. status §. 1. D. de jure fisci*. Nisi prohibitio alienationis faciat continuè locum proximis, per *l. Imperator. 12. l. Rogo 21. D. de fideicom. libert.* Volunt autem quidam in casu, quo publicatis bonis cohæret hoc jus, fiscus non esse exercitium, sed Ecclesiam manere liberam. Quod quidem dici posset, si ideo possessor puniatur, quia in ipsam Ecclesiam deliquerit, non etiam si alia de causa: ut in saecularem transeat fiscus etiam ipse exercitium, cum unà publicatum ad eum transierit. Ut ejusdem exercitium fiscus non sit denegandum, cum nec textus detur hoc adserens, nec ratio patiat, cum, uti dictum, ex gratia competat & laicis hoc jus*

etiam quoad exercitium; Concesso tamen quod alii volunt, Ecclesiam fore liberam, tamen hoc aliàs, quam si non fuerit patroni, penes quos res debet jus patronatus, quibus non debet obesse delictum alterius.

Eff. Caus hujus juris primus est, quod patrono debeat honor processionis, *d. 1. de sine.*

Ubi quaeritur, An & ei debeat honor in jus vocetur? R. Honestum quidem non si venia præmittatur, non tamen necessarium ex eo, quod nullibi invenitur jure canonico quod tantum loquitur de parentibus & patris libertorum, à quibus distat hoc generatim *Instit. de act. §. penales vers. in eum 2. quem sequitur. Alexand. in l. generatim. fin. D. de in jus vocan.*

Secundus effectus est, quod in casibus contingit patronum inopia premi, si fundum ab Ecclesia, pro modo facultatis, *c. 25. & personæ qualitate, can. qui in magna 9. 7. Plures si fuerint, omnibus subvenitur secundum qualitatem; præcipue tamen eo plus contulit fundando, aut dotando. R. 1. V. vile num. 3. Et V. dotavit, qu. 12. Alienationum neutiquam ei permittitur: ut nec gratia alicujus impositio, nec exactio aliquotus, sub poena excommunicationis, *can. 23. hoc vis. nisi si quem referaverit. dist. 1. copi consensu tempore fundationis.**

Tertius, quod patrono incumbat debeat Ecclesiae, ne a potentioribus opprimatur, hoc ejus dilapidentur, *can. Filiis XVI. 9. 7. ut tunc minus eam opprimere debeat, sub poena excommunicationis, d. can. filii; cum quod officio prohibere habet necesse, id ipse committere non debeat, l. Alius D. de jur. ban. præd.*

Præcipuus effectus consistit in præsentatione ministri ad beneficium aut Ecclesiam vacantem, *c. cum autem 24. h. 1. can. de certum XVI. 9. 7. ordinandum sive institutum ab episcopo. Neque enim patroni præsentatio sufficit. c. 4. h. 2. Neque etiam ordinatio sive institutio per Episcopum, neglecta præsentatione rata est, nisi patronus aut delictus, aut obliquus sit, *d. can. decernimus. Præsentandus autem patrono idoneus, & grave 29. sup. de præsent.**

31 Quæritur verò, An necessariò sit præsentandus dignior? R. Ecclesiæ quidem voto respondere, ut Ecclesiæ perficiatur, qui majoribus adjuvatur meritis, c. 3. h. t. eam tamen non respue- re dignum & idoneum, secundum dicta sup. De elec. nu. 41. Et seqq. nec peccare Episcopum in- stituentem plurium votis præsentatum dig- num, licet digniore omisso, cum ipsius tantum sit instituire præsentatum, nec eum dignum rejicere nequeat. Et hoc, uno tantum præsen- tato; nam ex pluribus tenetur eligere dignio- rem, nec sine peccato omiserit magis idoneum, d. x. 3. h. t. Covarr. ad c. Peccatum p. 2. §. 7. nu. 3. D. Wamf. Conf. 476, nu. 1. h. t.

32 Q. II. An patronus teneatur præsentare digniorem? R. Si ex prima fundatione sit ali- quis ex cetra familia aut loco præsentandus, non peccare patronum, præsentando dignum ibi inventum, etsi aliunde possit adsumi digni- or, quia non potest contravenire primæ insti- tutioni. Alias non esset extra peccatum, præ- sentando dignum, omisso digniore, quia conti- nenter ea res acceptationem personarum, non libertam à gravi noxa. Vide Azor. d. lib. 6. c. 21. qu. 5. Obstat videtur textus in can. Monasterium xvi. q. 7. ubi dicitur, presbytero, cui voluerit, modò inutilis non sit, commendari Ecclesiam posse, Episcopi consensu. Quem locum aliqui accipiunt de patrono primo fundatore, cui li- ceat, digniore omisso, scienter præsentare dig- num, idque loco prærogativæ, propter benefi- cium fundationis aut dotationis. Quorum o- pinio non est improbabilis, quamvis melius fo- ret, primos fundatores, aut dotatores commo- do consulere Ecclesiæ per bonos Parochos & Ecclesiæ ministros; qui tamen non peccabunt contra justitiam distributivam, minus dignum præsentando; nec acceptationis personarum vi- tium committent, quia id tantum cernitur circa rem debitam aliquo modo; hi autem non est debita, cum pendeat ex sola fundantis liberalitate. Quæ libertas non est eadem aliis, cum jam beneficium sit firmatum, ut debeatur magis digno ex intentione Ecclesiæ, nec liceat patrono sine noxa ei contravenire. Mi- nus rectè Covarr. in c. Peccatum p. 2. §. 7. nu. 5. putat, d. can. Monasterium habere locum in successore.

33 Q. III. An patronus præsentet se ipsum?

R. Minimè, tum quia hoc sit ambitiosum, c. Per nostras 26. h. t. tum quia præsentatio ad be- neficium spectet, quod non nisi inter duos locum habet. c. fin. inf. De instir. ubi inter dan- tem & accipientem debet esse distinctio. Roch. V. Honorificum nu. 20. Molin. ad Consuet. paris. §. 20. olim. 15. Gl. 1. nu. 68.

34 Q. IV. An saltem ab eo quis præsentetur, cui cessit jus præsentandi? R. Distinguendo: nam aut cessit pro ea vice tantum, & sine effe- ctu erit præsentatio, quòd videatur patronus se præsentare, cum per alium faciens ipse fa- cere videatur, l. 1. §. de jectis D. De vi et vi arm. l. 6. §. 1. Quod cujusq; univers. nem. ut procedat decisio d. c. 26. aut in perpetuum, & tenebit præsentatio, cum non possit dici ipse se præsentare, qui omni jure se exuerit, at que ita nec videri agere per alium. Abbas in c. Ex in- sinuatione 14. in fine h. t. Specul. De jure patro. num. 17. Nihil tamen implicat, unum ex pa- tronis ab aliis præsentari, c. Consuluit. 15. h. t. Ut & potest Episcopus ipsi patrono, si consen- tiat, conferre: cessat enim ratio supradicta, quòd non tam ipsi agat, aut sibi beneficium det, quam patiat per alium in se statui, l. v. 19. D. De tutorib. datis. Nec obstat, quòd sine præsentatione non valeat collatio, aut institu- tio; nam hoc verum est, patrono invito, ne ei fiat injuria, hic autem est volens.

35 Unde patet resolutio quæstionis. An præ- sentationi sui per alios patronos in casu ambi- guo consentiendo, augeat numerum, & jus sibi firmet? R. Hoc ita responsum esse in cau- sa electionis, c. Cum in jure 33. sup. De elect. ubi dictum num. 60. ut idem videatur hoc in casu statui debere, ex eadem ratione. Nihil obsta- tibus supra dictis, propterea, quòd non tam possit videri se ipsum taliter præsentare, quam potius præsentationi de se factæ consentire, quod in se nihil habet contrarium Canoni- bus, sed potius responders, ut patet. d. c. 33. Retener Abbas. ad d. c. 26. in fine. Rochus. d. V. Honorificum nu. 20. Wamf. Conf. 477. num. 7. h. t. Nihil obstat d. c. 26. quia en agitur de voce unius per se stante. Ut nec obstat d. c. fin. quod etiam loquitur in casu, quo quis se eligit, non etiam in casu, quo consensit in electionem sui.

Filium suum quin patronus rectè præsen- tet

Tt 3

ter

ret, non est dubium, uti & patrem, nepotem, cum sit alia persona; *Gl. in c. Consuluit 15. h. r.*

S. qui tur hoc jus presentandi patronos, quibus id juris est ex successione, vel ratione rei cui adheret, cum qua, uti dictum, transit, ut & emptori sit salvum.

36 Quæritur autem hic. I. An etiam sequatur maritum, ratione rei in dote datæ, cui coheret: R. Rationem dubitandi esse, quod dos non maneat perpetuo penes maritum, nec is sit verus dominus, sed mulier, *l. In reb. 30. C. De iure dot. Azor d. c. 21. qu. 16.* Dicendum tamen, transire ad maritum, eumque presentare, cum, uti dictum, rem sequatur, quæ tempore stantis matrimonii est penes maritum, cui ejus fructus cedunt. inter quos numeratur presentatio. *Gl. in c. Pertoldus sup. De sent. & re jud. Vid. Tiraq. ad LL. Connub. Gl. 9. Paul. de Citadin, in hoc Traç. p. 6. art. 5. num. 70. & latè Garl. De benef. p. 5. c. 9. §. 1. nu. 140. & segg.*

37 Quid si uxor se presentando concurrat? R. Presentatum ab uxore præferendum videri, juxta Rotam *Decis 422. in Novis*, inductam per Joann. Andr. in simili quæstione tenentem, presentatum per pupillum esse præferendum presentato per tutorem, per c. *Ex eo 32. num. 5. De elect. in 6. V. rum dicendum, presentatum à marito esse præferendum, quippe ad quem spectent fructus rei dotalis, ut etiam pertinere debeat presentatio, secundum modo dicta. Nec facit argumentum à pupillo sumptum, cum dominium sit penes pupillum, & fructus rei cedant, ut cesset paritas, Garl. d. loco n. 181.*

38 Q. III. An creditor jure pignoris rei, cui patronatus adheret, presentet? R. Minimè, tum quod ad eum nec spectet dominium, sive directum sive utile, sed tantum possessio, quantum ad vim & effectum pignoris, in reliquo autem possideat debitor: tum quod creditor teneatur omnes fructus servare domino, eique restituere, vel in sortem computare; fructus autem hujusmodi non possit restituere, quia presentatio non retractanda; neque etiam imputari, quia hoc non foret citra simoniam. Vid. Molin. ad *Consuet. Paris. §. 9. olim 6. Gl. 3. V. Saifir. nu. 5.*

39 Q. IV. An transeat re locatà in conductorem? R. Hoc negari per Rochum de Curtes, *V. Ipse vel is num. 58.* saltem in eo, qui non con-

daxit ad longum tempus, quod hic videtur fessor Abbas tu c. 7. num. 3. h. r. Aliud sententia conductore ad longum tempus, & tractu diverfitatis ponunt, quod ad hunc tractum possessio, non etiam ad illum, Quæ ratio non datur sufficiens, tum quia falsum præsumitur per textum in *l. Non solet 39. D. Locati*, quæbet, locatione non solet mutari dominium nec per eam transit possessio, cum tractu & tempus breve vel longum nihil faciat, quia sic sequeretur, etiam creditorem presentare posse, cum & is possideat rem, cui ret hoc jus, qui tamen non presentat, sicut modò dicta. Ut videatur dicendum, conductorem posse presentare, quod, uti ad eum ita & ad eum spectent omnes rei fructus tempore conventi usus. Quod facit, *h. r. qui indistinctè dicit, eum, cui res locata, presentare posse. Et videtur in h. r. inferiorem partem inclinare Abbas d. loco n. in fine.* De consuetudine etiam patronatus deni exceptum hoc jus, nec transit ad conductorem. Multo magis hoc dicitur in conductuario, cui omnes rei fructus cedunt. dicitur possidere. Roch. d. loco qu. 21. Wames. *Conf. 475. nu. 1. h. r. De benef. p. 21. & segg.*

Q. V. An tutor possit presentare pupillum sit septennio major, qui nihil aliud habet, presentare eum possit presentatum ab eodem esse presentatum presentato à tutore, velle Joann. Andr. d. loco nu. 5. De elect. in 6. quod ille sit de modo presentatus sit idoneus. Si presentantia minor, verius à tutore presentari esse faciendam. Videantur allegata in *V. Competens alicui nu. 12. & 13. d. loco 14. & Garl. De benef. d. p. 5. c. 9. §. 1. nu. 140. & segg.*

Q. VI. An presentet sequester? R. Verum esse negantium sententiam, per *Episcopiam 3. h. r.* ubi hinc super patronatu presentato, temporis non finit, dicitur Episcopum videre Ecclesiam. Abbas in c. *Examinata* presentat. Nihil facit, quod sequester presentator possit, quia non tam sibi presentat alii, cui fructus servare debet, quam presentando dissiparet. Cotaf. *Miser. p. 1. nu. 16.*

Q. VII. An presentatio per possessorem, non dominum facta valeat? R. Eam tenere, si bona fidei fuerit: & ita expressum in c. *Consultationibus* 19. h. 1. Quod & habetur in c. *Querelam* 24. sup. De elect. ubi dicitur sufficere, quod aliquis sit in quasi possessione presentandi. Habet idem text. in c. *Cum olim* 7. sup. De caus. poss. ut etiam si postea evincatur istud jus, nihilominus presentatus & institutus in beneficio sit retinendus. Ratio est, quod bona fides possessoris faciat eum fructus recte colligere. Recte autem facta non sunt irritanda. Azor. d. c. 21. qu. 17.

43 Quid si super jure istolis pendeat tempore presentationis? R. Varias adferri opiniones & distinctiones per Rochum, d. V. *Competens* nu. 41. & 43. cum aut. m. tenere, ut, si lis sit mota super proprietate, non impediatur presentatio ejus, qui est in possessione, quod, cum eam quietam habeat, fructus ejus non sit impediendus colligere: si verò super possessione tantum, presentatio non valeat, quod possidere negetur. Quam distinctionem probat Hostiensis hic in *Summa* vers. *quid juris* Abbas verò in c. 7. nu. 6. h. 1. vult presentare quidem possessorem posse sicut & alios fructus colligere; non esse tamen admitteendam presentacionem à Superiore, ne derogetur juri victoris. Nam licet fructus percipiat possessor, lite pendente, eos tamen testitur postea victor, cum fructus presentacionis talis sit, qui restitui nequeat. Quò faciunt loca, quæ volunt indistincte, lite super patronatu temporè non finita, Ecclesie esse providendum per Episcopum, c. si vero 12. c. Eam te 22. h. 1. citra præjudicium ejus in posterum, qui evicit, c. *Cum prop.* ter 27. h. 1. Quæ opinio videtur probabilis præcipue quia causa proprietatis, quæ potior est, trahat ad se causam possessionis, ut dictum sup. De caus. poss. ejusque jus faciat dubium.

44 Presentacionis effectus est, quod teneatur Episcopus presentatum, modo sit idoneus, instituere, & ex pluribus presentatis maxime idoneum, ut dictum supra Si omnes idonei fuerint, in arbitrio est Episcopi, quem instituat, c. *Cum autem* 24. h. 1. & Clem. 2. eod. Sine institutione verò effectum plenum non habet presentatio: aded ut, ista neglecta, Ecclesiam recipiens quasi facta institutione à laico,

fit communione privandus, & si persistit, à ministerio atque ordine reddendus alienus, c. 4. h. 1. presentatioque sit nulla. Liberum tamen patrono alterum nominare, qui ab Episcopo instituitur, c. *Cum laici* 30. h. 2.

Facienda presentatio intra tempus; quod Clerico patrono est sex mensium, laico autem quatuor tantum. Ratio differentia est, tum quod illum variare non debeat, qui satis novent mores Clericorum; tum ut facilius præponat Ecclesie dignum ministrum. Laico variare non est turpe, cum non noverit ita Clericorum qualitates; cui ideo & minus tempus præfixum, intra quod post unum & alios recte presentat. Quæ variatio non ita accipienda est, quasi post sequentem presentacionem prior extingatur, sed quod altera priori accedat, & Episcopo sit integrum alterum eligere. Azor. d. c. 21. qu. 13. Ex ista differentia oritur & altera, quod scilicet presentato à Clerico statim quærat jus ad institutionem. d. c. 24. quia non licet patrono variare, non etiam presentato à laico, cui licet variare. Quæ tamen in re si Episcopus primum malitiosè rejecerit, & alterum instituent postea nominatum, tenebitur illi providere, c. *pastoralis* 29. h. 1.

46 Quid si patronorum alter sit laicus, alter Clericus? R. Videri etiam laico competere sex menses: tum quia magis dignum trahat ad se minus dignum; tum quod sit servanda paritas in una eademque re. Quo casu laicus per Clerici conjunctionem consequitur quod per se habet, Gl. fin. in c. un. eod. in 6. Abbas ad c. *Cum propter* 27. in fine h. 1.

47 Ubi quæritur, An laico isto casu variare liceat? R. Quæstionem non esse in casu, quo prius ab utraque parte unus presentatus, & postea à laico variante alter additus, cum prior sit potior, quia duas voces habeat Joan. Andr. in c. *In re communi* 61. De R. l. in 6. Abbas in d. c. 24. nu. 4. Tantum esse quæstionem in casu, quo uterque diversum presentavit, an liceat alteri variare, cum effectu? Quod dicendum, cum nullibi pateat hoc illi denegarum, & non sit privandus quis jure suo propter adjunctionem alterius. Nec facit, quod Gl. fin. in c. *unico eod.* in 6. velit in isto casu istum judicari tamquam Ecclesiasticum; nam hoc tantum quoad commodum, quod consequimur inter-

interdum ratione adjuncti, non etiam quoad privationem alicujus juris.

48 Alia quaestio est, An laicus possit variare quoties voluerit? Variationem quidem videri odiosam, ideoque restringendam, infinitatem evitandam, pluralem locutionem duorum numero esse contentam: affirmativè tamen respondendum esse, per textum in *Clem. 2. b. 2.* qui permittit plures praesentari posse per patronum: quod verbum non potest commode restringi ad duos tantum, sine laesione textus uti sentit Gl. & tenet Rochus *V. Honorificum nu. 35. alios allegans. Adde Azor. d. c. 21. qu. 13. vers. Si quaras, & Garf. d. c. 9. §. 1. nu. 214. & seqq.*

49 Quid si praesentato uno, juraverit, se non praesentaturum alium? R. Videri, secundum tradita à Gl. in *c. fr. De procurat. in 6.* variationem non esse remotam, quòd per juramentum nullum parti jus quaeratur, ut patet ex *c. Sicut 22. inf. De sponsal. in quo, non obstante juramento de ducenda Maria, tenet matrimonium cum Titia initum. Vult tamen Rochus *d. loco nu. 37.* à superiore talem patronum variare volentem non esse audiendum, ne participet in crimine. Facit *d. Clem. 2.* in qua promissio de praesentando alternatim est servanda: ut multò magis sit servandum juramentum.*

Praesentatum non instituet Episcopus, nisi lapsò demùm tempore praesentato: quod cum sit inductum in commodum patroni, ipsi non est auferendum.

50 Ubi quaeri possit, an ante tempus institutio praesentati à laico sit valida, ut subsequens praesentatio sit inutilis? R. Episcopum minus quidem rectè egisse, non expectando iteratam praesentationem, quae intra tempus fieri poterat, tenere tamen institutionem, quòd, cum in Episcopi arbitrio sit, ex pluribus unum eligere, videatur primo oblatum instituendo aliis praetulisse. Nec obstat, quòd potuisset postea praesentari dignior, quia institutio digni tenet. Quo facit, quòd praesentatio unius à patrono Clerico non ideo invalidetur, quòd postea appareat dignior. Vid. *Garf. latè d. c. 9. §. 1. nu. 231. & seqq.*

51 Dicta de tempore patrono laico competentè vera sunt, si apud laicum jus istud maneat: nam si in Ecclesiam transferatur, fiet Ecclesia-

sticum, & competet semel, *c. 1. in fine nu. 6.* Cujus ratio est, quòd mutatione personae teretur rei conditio, ut, cum persona sit Ecclesiastica, etiam ipsum jus sit tale, & praesentationem personam, cui istud jus competat, at consideranda. Covarr. *Pract. pp. 4. §. 1. vers. Secundo.*

Quid è converso, si jus spectans ad Ecclesiam transeat cum universitate in laicum? R. Respondendum esse, quòd scilicet habeat effectum ei juris quoad praesentationem, & similitudinem, *d. c. 1.* quòd fundatur in mutatione personae, idcirco scilicet censeri Ecclesiasticam praesentationem, quia in Ecclesiam transeat, ut & debeat censeri laicum quoad praesentationem, & alias conditiones, quia in laicum transeat. Debet enim res quaelibet iudicari secundum statum praesentem, non etiam antiquum. Quòd facit, quòd habet Bald. *Cons. 211. in 1.* Ecclesiam alienata in laicum non amplius privilegia Ecclesiae, quòd, mutata sit natura, mutetur & rei status, & cessat effectus, quae de re plura Titra *Tractatus de causis p. 1.* Facit etiam quòd tra ditionem sicutam emphiteusim, si transeat in laicum, iudicari ut privati, non ut Ecclesiasticae, in *l. Paulus in fine D. de acquir. heredit. quod consideretur pro qualitate novi possessoris tenet Cavalcan. Decis. 22. nu. 16. Magis, Lucens. 10. nu. 7. & 13.*

Dubitet & hic aliquis, An praesentatio fiat Episcopo extra dioccesim? R. Non habet effectum, cum requiratur aliquem stipendiarium, inquisitionem scilicet super vita, litteratura praesentati; quòd non potest extra dioccesim & territorium, extra quodnis jurisdictionis cessat. Vid. *Azor. p. 1. lib. 1. qu. 12.*

Hæc de praesentatione, quam, cum dicitur, quitur institutio per Ordinarium laicum praeserit, secundum antè dicta, ex parte maximè idoneum, nisi quis plurimum eorum suffragiis fulciatur; iste eam aliter, *or. c. 3. h. 2.*

Ubi quaesitum, An si ex tribus, quibus praesentandi, unus alteri succedat, sit duplex votum, unum jure proprio, & alio successione? R. Posse videri illud tantum simpliciter votum; Primò, quia jus istud

dividuum, in solidum singulis competens, ut augeri non possit. Secundo, quod sic alteri generaretur præjudicium, qui semper ab alio habente duplex votum superaretur. Dicendum tamen, esse illi duplex votum: quod videtur probari, *Clem. 2. h. 2. quæ dat suec. Floribus* iudicis, quod defunctus habuit. Quod facit *e. Cum olim 12. sup. De rejudic. ubi ratione duplicis beneficii duplex vox concessa. Quod & habet e. pen. sup. De concess. prob. & ita tenet Gl. in d. Clem. 2. circa med. ubi Abbas nu. 2. & Zabarella. Rochus V. ipse valis nu. 12.*

55 Quæritur etiam solet, An in casu, quo plures præsentant, omnes debeant esse simul? R. Abbatem *Conf. 70. distinguere, an per modum collegii præsentent, & tum necessario omnes esse monendos, ut compareant; si vero per modum singulorum, non esse necesse, ut omnes simul compareant, sed posse separatim quemque nominare: quod & de praxi comprobatur dicit, ipse tamen de ista opinione dubitans, in e. 3. in fine h. 2. & in dist. 8. & verius iudicans, omnes debere comparere ex eo, quod quando omnes conveniunt, possint facilius inquirere de idoneo ministro. Et ita à plerisque tenetur cum Bar. in l. Omnes populi D. De iustit. & jure tradit Rochus V. Honorificum num. 94. Vid. Garl. d. e. 9. §. 1. num. 222. & seqq.*

56 Hæc ita procedunt, quatenus jus patronatus est saluum, aut non impeditum. Impediti contingit Primò, si per negligentiam eius, cui competit, non fiat præsentatio intra tempus præscriptum, vel etiam per discordiam patronorum contingat tempus illud labi; hoc ipso enim ad Ordinarium jus illud devolvitur, qui Ecclesiam ordinabit, *cap. 3. in fine hoc tit.*

57 Unde quæritur, An tempus istud currat ignorantia? R. Id posse videri, cum currat impedito, in casu scilicet discordiæ super jure patronatus, *d. e. 3. Verius tamen non currere, quod regulariter ignorantia non currat tempus, ut nec impedito. Et facit text. in e. 4. sup. De concess. prob. ubi non nisi à die notitiæ vacationis currit tempus. Facit & ratio, quod ubi non est culpa, non debeat esse poena. Culpam autem hic removet iusta ignorantia: & ita resolvit Abbas in e. Cum propter 27. h. tit. Non obstat decisio d. e. 3. quia in eo facte patro-*

rum discordiarum tempus labitur, ut rectè concedatur Episcopo ordinare & providere Ecclesiæ. Aliter se res habet in casu moræ ignorantia.

Q. II. An tempus currat excommunicato? R. Videri non currere, cum, ut dictum, non currat justè impedito, qualis est, excommunicatus. Nec facit, quod videatur in culpa esse; nam ea non alias obest, quam quatenus impedimentum inde directè causatur, quod non fit in præsentis casu. Et facit eo argumentum *d. e. 5. ubi suspensio non currit tempus collationis, Rochus V. Competens num. 13. Idem videtur probari e. unico §. 1. De sede vacante & e. in 6. ubi Episcopo suspensio non currit semestris collationis tempus, tanquam impedito, ut patet ex clausula subiecta, nisi Episcopus in petenda relaxatione hujusmodi suspensionis sit in mora: ut ante moram non ponatur culpa, atque ita ante sit legitimum impedimentum. Vid. Suarez de Censuris Disp. 14. Sect. 2.*

Q. III. An Episcopus præsentatum ab excommunicato rectè instituat? R. Rochum *d. loco nu. 22. distinguere secundum Rotam Decis. 526. in Antiq. an præsentatio fiat à Clerico, an à laico: hoc casu posse, non illo, Rationem differentia assignat, quod à Clerico facta vim habeat electionis, cum, ut dictum, superior teneatur præsentatum instituire, ob adquisitionem ejus, *e. Cum autem 24. h. 1. quod utique translaturum inhabili, ab eo solum dependens, quia concessum nulliter, ideo & nulliter subsecuta institutio, hoc vero casu non transferatur jus in præsentatum, cum præsentanti variare liceat, ut videatur superior libere & ex gratia præsentatum instituire. Verum non videtur mihi sufficiens ista ratio differentia, cum & præsentatio laico facta eius sit efficacia, ut superior non possit alium instituire, quam præsentatum. Melior ratio datur, quod Clerico actus præsentandi competat ratione beneficii Ecclesiastici, à quo est suspensus excommunicatus: ut actum hunc à beneficio dependentem non rectè exercent. Quæ ratio non obtinet in eo, cui competit jus istud laicum, ut nec ponat idem impedimentum. Nam præsentatio ejus tantum ponit expressionem voluntatis & quamdam opinionem, quæ potest facere etiam excommunicatus: quo**

modo testamentum excommunicati, ut & alii actus privati tenent, ut dicitur infra, *De sent. excom.* Vid. Suarez d. loco nu. 26.

60 Ubi queri posset, An superior cogatur acceptare? R. Non peccare quidem eum admittentem excommunicati non vitandi praesentationem, per *Extravag. Ad evitanda Marini V.* ut eam licite & valide subsequatur institutio, non tamen cogi necessario admittere, cum ista Extravagante non subveniatur excommunicatis. Si vero fuerit vitandus, peccare Episcopum admittendo praesentationem; propter communicationem cum excommunicato; validam tamen esse institutionem, saltem quoad patronum laicum, eum talis praesentatio excommunicati sit sufficiens ad explicandam ejus voluntatem, quam proinde Episcopus, si velit, acceptare potest. Quantum ad Clericum, aliud dicendum, cum hujus praesentatio sit nulla, propter suspensam potestatem. Si tamen Episcopus sciens acceptet praesentationem, videtur supplere defectum, cum deficiat patrono ad eum totum istud jus devolvatur.

61 Secundò, Impeditur jus patronatus per derogationem Pontificis, qui praeveniendo praesentationem, Ecclesiae de ministro providit. Quod ei licitum est, non tantum quoad patronatum Ecclesiasticum, propter plenarium jus, quod habet in Ecclesiastica beneficia, sed & laicum, *Gl. in Clem. 2. De praeb. V. Apostolicis*, cum & hoc sit dependens à spiritualibus. Quò facit ratio, quod ex tolerantia Ecclesiae hoc jus laicis competat. *c. 7. h. 1. ut, si videatur expedire*, possit Pont. gratiam revocare, & non expectata patroni praesentatione, Ecclesiae providere: praecipue cum non privative id jus sit concessum laicis, sed cumulative, concedendo quidem aliis eam potestatem, sibi tamen non auferendo. * Ubi distinctioe hac opus, quod ad derogandum juri patronatus laico necesse sit, exprimaturs clausula derogatoria, *Gl. in d. V. Apostolicis*. Et hoc, ne facile laicorum juri contraveniendo avertantur ipsi à benefaciendo Ecclesiae, qui metus non est in Clericis Covarr. *Pract. 99. c. 36. nu. 1. ubi per eum citat.*

63 Queritur autem, An sufficiat generalis derogatio? R. Minimè; cum quae specialiter sunt exprimenda, non possint dici contenta sub gene-

rali clausula, *cap. 2. ubi Gl. fin. De praeb. in 1. non sufficiat litteris expressum esse, ut dicitur alicujus praesentationem seu collationem ponent; nam ea verborum clausula generalis* Joan. Andr. in *c. Dilectus 6. sup. De off. leg. v. varr. d. loco*: qui vult ne quidem centum denarium per clausulam specialem, si ad Regem, eccem aut Marchionem spectet, nisi & hoc commatur. Qui etiam vult non comprehendat reservatione vacantium in Curia beneficiorum patronatus laici, non tantum si ad Regem, sed etiam res, aut similes pertineant, sed etiam ad similes. Quod posterius licet displicet, tamen de reservatione, quod ista reservatio juris communi sit generalis, ut non adficiat ea, quae specialiter desiderant expressionem, ut in casu praedicti. Vid. Roch. *V. Honorificum nu. 3. Azor. p. 1. lib. 23. Wam. Conf. 478. nu. 1. c. 2. h. 1. Lell. De Ep. lura lib. 2. c. 34. Dubis. 9.*

Quid in patronatu Ecclesiastico sufficere derogationem generalem, Quomodo si contingat beneficium in Curia vacante, vacata erit praesentatio Pontificis, secundum quod in curia vacant a beneficiis illi sunt vacata, nec alià speciali opus erit derogationem illi juri, qui Ecclesiasticum, facilius derogat quam laico.

Quid si simul pertineat ad laicum & Ecclesiasticum? R. Flaminium, *d. loco num. 49. c. 1. p. 1. le, tum sapere potius naturam Ecclesiasticam, tale censeri per Gl. fin. in c. 7. eod. in 6.* Contrarium est dicendum, si licet non communi ei derogatum, nisi exprimaturs. Nulli tamen conjunctione Ecclesiastici, quae communi & privilegia cum laico communi, etiam dan na, quibus adhaeretur laicis, derogationem generalem & reservationem. Et ita accipienda *d. Gl. fin. Covarr. d. 1. p. 1. v. varr. Tertio, secutus alios, quos citat, Abb. d. fin. in fine h. s. Wam. Conf. 479. nu. 1. c. 1. h. 1.*

Dicta de expressa derogatione Pontificis vera sunt, si ex donatione aut fundatione istud habeatur, non etiam si ex privilegio Pont. quia cessat ratio, ob quam praesentatio buerunt derogationem, quod licet non rentur aliqui à dotando, cum nulla sit dotatio. Quod dicendum, si ex privilegio

ne aut consuetudine jus istud sit obtentum. *Covarr. d. loco n. 6.*

67. Quantum ad Legatum à latere, potest ille præveniendo præjudicare patrono Clerico, non etiam laico, per textum in *c. Cum dilectus 18. h. t.* qui distinguit inter laicum & Clericum, cum adsignata ratione diversitatis, quod scilicet, Clericus subdit jurisdictioni Legati, non etiam laicus. Ad Episcopum quod attinet, illi non licet derogare juri patronatus sive Eccl. siastico sive laico, ut patet ex *can. Decernimus xvi. q. 7.* Adeo ut collatio non teneat, secundum ea, quæ dicta superius, *ead.*

68. Extinguitur jus illud, Primò, per cessionem alteri factam, qua de re sup. Quod & obtinet, si publicetur universitas, cui adhæret.

Secundò, per remissionem, *c. t. eod. in 6.* licet enim cuilibet jus suum remittere.

III. Si patiarur patronus Capellam communitati in Ecclesiam collegiatam, in qua non est locus præsentationi, sed electioni cui se non immiscet patronus: nisi quòd adensus ejus postuletur, & nisi aliter de sua jurisdictione obtineat, ut habet textus in *c. Nobis 25. h. t.* non quoad vocem præstandam electioni, hoc enim induci consuetudine acquirit, aut per Episcopum concedi: sed ut interponat partes suas in electionis tractatu. Innoc. in *d. c. 25.* Sunt autem patrono reliqua jura salva, *d. c. 25.*

IV. Si Ecclesia destruat, quia rei non existentis nullæ sunt qualitates. Quid juris sit, si Ecclesia destructa reedificetur, dictum est sup. *eod. nu. 6.*

V. Si Ecclesia obnoxia huic juri cum altera uniat, consensus etiam tacito patroni. Joan. Andr. ad *c. 2. sup. de relig. domib.* quia cum altera uniat Ecclesia censetur quasi extincta. Quod admittit specul. *De jure patron. in fine*, non tantum quando ex fundatione hoc jus competit, sed & si ex dotatione; ex ratione, quod non amplius ibi ordinetur Sacerdos.

VI. Per crimen, quod commisit patronus circa personam Rectoris, quem per se aut per alium occidere aut mutilare præsumpsit, *c. pen. inf. De pœnis.* Quo casu ad Ecclesiam revertitur jus patronatus, aut extinguitur potius ipsa Ecclesia manente liberâ. Ut hæredibus patroni nihil juris super sit quod præten-

dant: meretur enim factum hoc patroni, ut cum sua posteritate excludatur indignus, qui à loco, in quem commisit, beneficium expectet. Refertur etiam ad crimen, si jus patronatus fuerit adquisitum simoniacè, ut eo dicatur privandus comparans, *c. 6. h. t.* Facit & hæresis, in quem incidit patronus, eo privari, cum omnia ejus bona hoc ipso publicentur, ut dicitur inf. *De hæret.*

69. Quid si revertatur ad sanam mentem, abrenuntiat à hæresi? R. Ipso jure omnia ejus bona esse confiscata propter hæresicos delictum; quod non tollit penitentia quoad personam infictam ipso jure. Quia tamen ante sententiam, declaratoriam scilicet, non possunt bona apprehendi per fiscum, *c. Cum secundum De hæret. in 6.* videtur Glossa in *can. Maximum 1. q. 7.* remanere patrono jus suum saluum cum bonis: quæ sententia est benigna, qua de re latius agitur infra *d. tit. De hæret.*

70. Q. An excommunicatio privet patronum isto jure? R. Nusquam haberi, quod excommunicatus aliquo jure privetur, sed omnia sua salva habere: imò & ei posse adquiri iustitiam de novo, fundando, dotando, succedendo, aut aliàs per universitatem acquirendo, cum & matrimonium valide ineat, & Religionem profiteatur, Nec facit, quòd ad beneficium Ecclesiasticum omnis illi sit præclusa via; nam hoc ideo, quia spiritualium est incapax: hoc autem jus tantum est dependens à spirituali, non etiam mere spirituale, Abbas in *d. c. Nobis 25. nu. 3. h. t.* Rochus V. *Competens nu. 20. c. segg.* Quantum ad exercitium præsentationis dictum de eo sup. *eod. nu. 19. c. 60.*

TITULUS XXXIX.

De Censibus, Exactionibus, & Procuracionibus.

SUMMARIUM.

1. Censibus vocabuli varia significatio.
2. Censibus quid, & in qua moneta solvendus.
3. Solito major aut novus non imponendus Ecclesie, nec vetus augendus.
4. Exactionum nomine quid hic veniat.
5. Ab exactionibus Principum immunes Clerici.

Uu 2. 6. Pro-